

SVEĆENIK U SLUŽBI REVOLUCIJE

Marko Oršolić, Camilo Torres — kršćanin u službi revolucije, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1976.

Ivica Horvatić

Riječ je o Camilu Torresu, svećeniku iz Kolumbije, pravom »kršćaninu u službi revolucije«, ili, kako su ga drugi nazivali, »izdajici kršćanstva«, običnom »marksistu« i »probisvijetu«. Riječ je dakle o čovjeku čiji je rad i cjelokupno životno djelo, kako se to vidi iz nazivâ koje je još za života dobio, dvojakno shvaćeno i ocjenjivano.

Knjiga M. Oršolića *Camilo Torres — kršćanin u službi revolucije*, jedan je od rijetkih pokušaja u nas* da se misao i djelo ovog neobičnog svećenika približe našem općinstvu. Široj javnosti gotovo nepoznat, životni put Camila Torresa doista je imao dosta čudno kretanje. Blistavo započeta svećenička karijera, mjesto sveučilišnog profesora, napredovanja, povlastice koje takva karijera sobom nosi, nisu predstavljali ozbiljniju alternativu istinskom angažiranju na polju ostvarenja ljudskih prava.

Mogao je, dakle, Camilo Torres imati »sve«, ali ga to i takvo »sve« nije privlačilo. Radije je izabrao »ništa«, put neizvjesnosti ali nadanja, put koji je obećavao pravedniju i bolju budućnost za njega samoga, a još više za njegove sunarodnjake koje je toliko volio. Ljubiti bližnjega, pomoći mu, žrtvovati se za nj, postići i ostvariti Kristovu poruku jednakosti bio je cilj za koji se valjalo žrtvovati.

Dugo je ovaj revolucionar razmišljao kako i na koji način pomoći ljudima, kako im biti od koristi, kako ih ujediniti u zajedničkoj borbi za život dostojan čovjeka.

Rezultat toga razmišljanja bila je njegova mladenačka, ali zrela odluka da postane svećenik. Biti svećenik za njega je značilo najbolji mogući put da se približi ljudima oko sebe, da im služi, da im pomogne. Kada je i taj put bio zatvoren, kada više nije pružao mogućnost da se njime pomaže bližnjima, on ga je napustio. Izabrao je novi put — put borbe, otvorene i beskompromisne borbe. U svećeničkoj odjeći, uvjeravanjima i molbama nije mogao mnogo učiniti. Ostati samo kao promatrač i propovjednik činilo mu se nekorisno i besmisleno. Stoga je valjalo pod svaku cijenu poduzeti nešto konkretno. Ako ne milom, a ono silom. Trebalo je poći u brda Kolumbije i s oružjem u ruci nastaviti već započetu revoluciju, pridružiti se borcima. Tako je i bilo. No ubrzo je Camilo Torres ubijen u jednom sukobu, a da nije dočekao ništa od onoga za što se borio.

Ova kratka napomena o životu i životnom opredjeljenju Camila Torresa mogla bi poslužiti samo kao putokaz za razumijevanje svih onih pokušaja u Crkvi koji teže za »uvlačenjem« Crkve u konkretan život ljudi, kao jasno ukazivanje na neiskorištene mogućnosti i šanse Crkve da pokaže sebi i svijetu da još uvijek ima što reći.

I životom i smrću Camilla Torresa Crkva je pokazala da ima i da može još uvijek naći u sebi dovoljno snage da konkretnim ovozemaljskim činima pomogne čovjeku i da mu pokaže kako njegova vjera nije i ne može biti uzaludna.

Protuslovlje poimanja stvarnog angažiranja i cjelokupnog djela Camila Torresa proizlazi iz oćigledne ambivalentnosti društva i društvenih odnosa u kojima je živio i radio, ali isto tako ovo doživljavanje Camila Torresa i kao »probi-svijeta« i »izdajice kršćanstva«, kako su ga nazivali, pokazuje nemoć istih da razumiju poruke novog vremena i života koji nadolazi.

* Osim kratkih agencijskih izvještaja, u nas je još o C. T. izašao prikaz njegovih radova u *Pogledima*, br. 2/1970, časopisu za društvena pitanja u Splitu.

Mislim da upravo na ovom primjeru treba ukazati na snažne strukture unutar Crkve koje u svim promjenama vide opasnost. A upravo takvo gledanje razara crkvene strukture, dovodi u pitanje pravo poslanje Crkve na ovome svijetu i uopće, čini je suvišnom i nepotrebnom u suvremenom društvu.

Primjenimo li ova razmatranja o položaju i ulozi Crkve u suvremenom svijetu na konkretnu sredinu gdje je Camilo Torres radio i živio, borio se i poginuo, opazit ćemo da je situacija u tom pogledu također dvojaka.

S jedne strane imamo brojna iako nehomogeni pokret progresista koji su za posuvremenjivanje Crkve, a s druge one koji na promjene gledaju s nevjericom i na miješanja Crkve u svakodnevni život građana, u smislu socijalnih reformi, kao na veliku opasnost za samu Crkvu. Ova shematska dioba unutar Crkve u Kolumbiji, pa i u cijeloj Latinskoj Americi, samo je uvjetnog karaktera. Naime, previranja u Crkvi Latinske Amerike pokazuju mnogoznačnost idejnih strujanja, kako u pogledu ciljeva, tako i u pogledu same metodologije ostvarenja tih ciljeva, pa ih je teško jasno razlučiti i odrediti.

Pokret tzv. »camilista« koji je nastao poslije smrti Camila Torresa, samo je jedan od brojnih pokreta inspiriranih njegovim životom i njegovim djelom. Proširio se na neke zemlje Latinske Amerike, a mnogobrojne je pristalice dobio, iako samo na idejnom planu, i u intelektualnim i svećeničkim krugovima u Evropi. Nastaju tako i ozbiljniji pokušaji da se formiraju različite teorije i tumačenja socijalnih previranja pa je pokret »camilista« svakako direktno utjecao i na tzv. »teologiju revolucije«, »teologiju napretka« i niz drugih »teologija svakodnevnog života«.

No vratimo se knjizi Marka Oršolića i pogledajmo kako je i zašto Camilo Torres postao revolucionar.

Prije svega valja imati na umu specifične okolnosti u kojima je Torres živio i radio kao svećenik. Kolumbijsko društvo karakteriziraju dvije osnovne društvene skupine: na jednoj strani imamo vrlo uski krug bogatih, a na drugoj gotovo 90% siromašnih. Socijalna je nepravda dakle očita. U tako oštro polariziranoj socijalnoj sredini Camilo Torres je pokušao djelovati pomirujuće, reformatorski. Pokušao je primijeniti teologiju nenasilja kao službeno stajalište Crkve. Međutim, ubrzo se uvjerio da se tim putem ne može pomoći. Uzaludni su bili njegovi reformatorski pokušaji najprije u agrarnoj reformi, a zatim i u nekim industrijskim pogonima. Vlastodršci nisu mirno gledali ni na takve postupne promjene. Reforma je ubrzo dovedena u pitanje, a Camilo Torres prestaje službeno biti svećenik. Ali sa svećeništvom on nikada nije raskinuo. Sam je, odlazeći u brda rodne Kolumbije, izjavio da će se svom osnovnom pozivu — pozivu svećenika — ubrzo vratiti. Čekao je povoljnije prilike, bio je uvjeren da će revolucija, iako teška, biti uspješna i dosta brza. Međutim, nije se ostvarila njegova osnovna zamisao da poslije završetka revolucije opet bude svećenik, da propovijedima pomiruje ljude, da ih zbližava, ukratko, da im bude od koristi.

U ovoj je knjizi problem svećeničkog poziva i revolucionarnog djelovanja Camila Torresa najviše došao do izražaja u izjavama i pismima koje je Torres pisao najrazličitijim institucijama i društvenim grupama u Kolumbiji prije i poslije svog odlaska u revoluciju.

Smatram da je Oršolić morao i trebao upravo ovom problemu posvetiti daleko više pažnje i osvijetliti Torresov odnos prema svećeničkom pozivu uopće, prema Crkvi, a također i prema konkretnoj politici Crkve u Kolumbiji i većem dijelu Latinske Amerike. Osim toga, treba stalno imati na umu specifične okolnosti u kojima je Torres djelovao, pa u taj specifikum smjestiti i njegovu »privremeno« napuštanje crkvenih struktura i svećeničkog poziva.

Knjiga je značajan doprinos osvjetljavanju lika svećenika Torresa, ali isto tako ona začinje, makar samo kao pokušaj, problematiziranje odnosa Crkve i svakodnevnih svjetovnih problema. Da je više pažnje posvećeno tom odnosu, da je knjiga ušla u malo dublju analizu stanja u suvremenoj Crkvi Latinske Amerike, imala bi veći uspjeh. Naime, čini nam se da je autor propustio šansu da potanjom analizom pokaže da to nije bio njegov hiri ili samo čin

reklame i na kraju krajeva da on nije bio sam, niti da je njegovo djelo umrlo zajedno s njime.

Djelo je inače metodološki dobro strukturirano. U prvom dijelu autor govori o odnosu Katoličke crkve i suvremenog proletarijata. Daje kratki povijesni pregled, zatim neki dokumenti o odnosu Crkve i socijalnih problema uopće. Ukratko je prikazano i najnovije razdoblje socijalnog učenja Katoličke crkve.

Iako samo informativan, ovaj pregled socijalnog učenja Crkve dobro će doći svima onima koji se ovim problemom bave bilo u Crkvi bilo izvan nje.

Drugi dio knjige posvećen je duhovnom profilu Camila Torresa i društvenim uvjetima u kojima je živio, radio i u kojima je poginuo. U trećem dijelu knjige prezentirani su neki Torresovi spisi koje je autor uvjetno podijelio na spise i razmišljanja iz reformističkog razdoblja, zatim na spise koji govore o teorijskom utemeljenju revolucije te na spise iz revolucionarnog razdoblja. Svi su ti spisi kratki i uglavnom imaju programski karakter.

I pored prigovora da je knjiga o svećeniku revolucionaru Camilu Torresu došla pred našu širu javnost sa zakašnjenjem, ipak moramo pozdraviti i ovaj napor koji nam je barem ukratko osvijetlio ovaj izuzetni lik i približio njegovo djelo.

TALAC SOTONE

Martin Malachi, Hostage to the Devil, izd. Reader's Digest Press, New York, 1976, str. 479.

Jakov Rafael Romić

U poplavi knjiga što posljednjih godina nadire na područje američke demonologije Malachijeva knjiga je, zbog svoje dokumentarnosti i njegove glasovitosti, pravi izuzetak. Ne samo da sadrži mnogo pojedinosti iz obreda egzorcizma ili izgonjenja đavla, nego su te pojedinosti, kako se tvrdi, izravno reproducirane s magnetofonske vrpce. Autor je bivši jezuit, stručnjak za semitske jezike, orijentalnu arheologiju, orijentalnu povijest itd., bivši profesor na rimskom papinskom Biblijskom institutu, pisac više knjiga i mnogobrojnih rasprava, suradnik različitih smotra, te radio- i tv-emisija i, da bude zanimljivije, bivši bliski suradnik blagopokojnog pape Ivana XXIII.

Bez obzira što na pitanje o mogućnosti osobnog preslušavanja rečenih magnetofonskih vrpca treba, na žalost, odgovoriti niječno, i bez obzira na to što u ovoj vrlo dobro opremljenoj knjizi nema ni jedne fotografije, ni osoba o kojima se pripovijeda, (osim Autorove!), ni događaja koji se opisuje, zbog čega ponetko knjigu može proglasiti plodom bujne ili čak razboljene mašte, ipak našu teološku čitalačku javnost treba upozoriti na ovu knjigu barem zbog toga što Malachi piše metodološki znanstveno, što je zacijelo i doprinijelo da je bilo tako mnogo reakcija, kao i zbog toga što se autor drži svih mogućih crkvenih propisa u ovom pitanju: u pitanju izgonjenja Zloduha iz opsjednuta čovjeka, a u ovom slučaju iz petero živućih ljudi, kojih su imena u knjizi — zbog razumljivih razloga — zamjenjena. Dosljedno pak pozivanje na Gospodina Isusa i Njegovu Crkvu, u ime koga i u službi koje taj obred i jest jedino djelotvoran, dobrano pojačavaju dojam o autorovoj vjerodostojnosti.

Mnoštvo pohvalnih reakcijâ, recenzijâ i prikazâ, sa strane američkih publikacija svih razina ukazuje na ozbiljnost ove opsežne a i skupe Malachijeve knjige. I doista, ona je zanimljiva ne samo sa činjenice što znatiželja, draš-